

ТКАЧЕНКО Є.С., асп.
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»,
м. Донецьк

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

Постановка проблеми. У закордонній економічній практиці під державно-приватним партнерством розуміють великий спектр бізнес-моделей і відносин. У самому загальному змісті цей термін застосовується при будь-якому використанні ресурсів приватного сектора для задоволення суспільних потреб [1].

На певному етапі розвитку у будь-якої країни виникає потреба в інвестиціях та інноваційних рішеннях для подальшого розвитку та ефективного керування об'єктами державної власності. Інвестиційно-інноваційна діяльність є необхідним кроком на шляху вирішення цих потреб та полягає у позитивному впливі на модернізацію економіки, підвищені конкурентоспроможності на основі інтенсивного технічного та технологічного оновлення цих об'єктів. Але передача цих об'єктів у приватну власність є неприйнятною.

В останні роки у зв'язку із цими обставинами у всьому світі відбуваються значні інституціональні зміни в галузях, які раніше завжди перебували в державній власності й державному керуванні: електроенергетиці, автодорожніх, залізничних, комунальному господарстві, портах, аеропортах, медицині, вищій освіті та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у вивчення світового досвіду впровадження механізму державно-приватного партнерства зробили російські вчені В. Варнавський, В. Мочальников, К. Колеснікова, С. Балашов, М. Айрапетян, Л. Лохтіна, Е. Батуєв та ін. Аналіз робіт закордонних авторів: А. Браверман, Ж. Венсан, Т. Стюарт, А. Фербеке, Р. Бойл, М. Мейер та ін., які присвячені взаємодії між державою та бізнесом.

Мета дослідження. Аналіз світових тенденцій розвитку та механізмів реалізації державно-приватного партнерства у різних галузях економіки, а також визначення перспектив його застосування в умовах економічних трансформацій в Україні.

Виклад основного матеріалу. У закордонних країнах реалізація проектів в рамках державно-приватного партнерства здійснюється в самих різних галузях економіки. При цьому сфери застосування державно-приватного партнерства в розвинених закордонних країнах дуже різноманітні. Співробітництво між партнерами може проходити в рамках різних законодавчих структур, з різноманітним діапазоном завдань і компетенцій [2].

Як правило, ключовою перевагою такого партнерського співробітництва є, по-перше, залучення додаткових фінансових засобів та

інших ресурсів, підвищення гнучкості та ефективності управління, а по-друге – зменшення сумарних ризиків, отримання додаткових гарантій [3].

У закордонній та вітчизняній літературі існує безліч визначень державно-приватного партнерства, але надати єдине визначення є достатньо проблематичним. Характер державно-приватного партнерства залежить від багатьох факторів, таких як розвиток ринкових відносин, національні особливості, галузева специфіка та ін. Отже, Комітет Організації економічного співробітництва та розвитку із наукової та технологічної політики у якості основних ознак державно-приватного партнерства виділив наступні [3]:

- учасниками партнерства є як державні, так і приватні організації;
- взаємовідношення сторін носять партнерських, рівноправних характер;
- відносини сторін партнерства зафіксовані в офіційних документах (контрактах, договорах та ін.);
- партнери мають загальні цілі, для досягнення яких вони об'єднують свої внески;
- отримання і використання спільних результатів ґрунтується на розподіленні між партнерами відповідних витрат та ризиків.

Термін "державно-приватне партнерство" це переклад розповсюдженого у світі поняття public-private partnership. У закордонних країнах, як і в Україні, щоб підкреслити пріоритетну роль приватного сектора, іноді використовується термін "приватно-державне партнерство". Виходячи з визначення поняття "державно-приватне партнерство" та сучасної ситуації в країні, доцільно застосовувати термін "державно-приватне партнерство", що чітко визначає провідну роль держави.

До 2010 р. інвестиції в проекти державно-приватного партнерства впритул почали наблизитися до оцінки 1 трлн. дол. і склали 907 млрд. дол. Лідером за сумою інвестицій та кількістю реалізованих проектів є Азія, головним чином за рахунок розвитку такого партнерства в країнах-лідерах економічного розвитку регіону - Китаю та Індії. Незважаючи на те, що в США реалізовувалося понад 350 проектів, інвестиції склали всього 75 млрд. дол. [4].

Якщо аналізувати використання ГЧП по країнах, то залежно від рівня соціально-економічного розвитку країни, картина буде мінятися. Так, у порівнянні із загальною картиною в країнах "Великої сімки" (США, Великобританія, Німеччина, Італія, Канада, Франція, Японія) проекти транспортної інфраструктури коштують далеко не на 1-м місці. У цих країнах на першому місці перебуває охорона здоров'я (184 з 615 проектів), на 2-м місці - утворення (138 проектів), на 3-м - автодороги(92 проекти).

Взагалі в кожній країні є своя найбільш пріоритетна галузь по використанню ГЧП. Так, у США такою галуззю є автодороги (32 з 36 проектів), у Великобританії – охорона здоров'я (123 з 352 проектів) і утворення (113 з 352 проектів), у Німеччині – утворення (24 з 56 проектів), в Італії, Канаді й Франції – охорона здоров'я. В інших розвинених країнах

(Австрія, Бельгія, Данія, Австралія, Ізраїль, Ірландія, Фінляндія, Іспанія, Португалія, Греція, Південна Корея, Сінгапур) на 1-м місці по числу використання ГЧП перебувають галузі, зв'язані з будівництвом і реконструкцією автодоріг (93 проекту), а за нею вже впливають із досить значним відривом охорона здоров'я (29 проектів), утворення (23 проекту) і кошти розміщення (22 проекту) [4].

Висновки. На підставі аналізу практики застосування та підтримки державно-приватного партнерства в економічно розвинених країнах можна стверджувати, що кожна країна використовує свої інструменти сприяння розвитку державно-приватного партнерства. Високий рівень його застосування передбачає скоординовану діяльність урядів, органів державної і місцевої влади та приватних партнерів.

Пріоритетами забезпечення механізму державно-приватного партнерства є: використання фінансових ресурсів приватних партнерів у процесі реалізації місцевих програм та проектів; скорочення бюджетних витрат на розвиток необхідних об'єктів та реконструкцію інфраструктури; упровадження прогресивних технологій. Основною перевагою державно-приватного партнерства для приватного сектора є можливість інвестувати у соціально-економічні проекти розвитку регіону, населеного пункту та брати в них участь.

Використання закордонного досвіду ефективної державно-приватної взаємодії сприятиме застосуванню механізмів, ідеології та принципів державно-приватного партнерства щодо умов нашої держави на регіональному та місцевому рівнях.

Бібліографічний список

1. Варнавский В.Г. Государственно-частное партнерство. – М.: ИМЭМО РАН, 2009. В 2-х томах. Том 1. С. 156.
2. Балашов С. Опыт функционирования ГЧП в развитых странах // Вестник Института экономики РАН. № 4. 2009.
3. Государственно-частное партнерство в образовании: [сборник] / Научные редакторы О. П. Молчанова, А. Я. Лившин. – М.: КДУ, 2009. – 242 с.
4. Государство и бизнес: институциональные аспекты: сборник / ред. И.М. Осадчая; Ин-т мировой экономики и междунар. отношений. – М.: ИМЭМО РАН, 2006 (М.). – 150 с.
5. Лохтина Л.К., Батуев Э.Д. Понятие и сущность государственно-частного партнерства // <http://vestnik.mednet.ru>.